

EVOLUȚIA ECONOMIEI ROMÂNIEI DUPĂ UN DECENIU DE LA ADERAREA EI LA UE

Prof.univ.dr. Mihai Patraș

USM, Laureat al Premiilor AȘM și al Academiei Române

REZUMAT. În lucrare sunt expuse realizările socio-economice și politice obținute de România pe parcursul unui deceniu de dezvoltare ascendentă în cadrul UE. Urmare a schimbării în bine a statutului european dar și internațional al României după anul 2007 ea a devenit atractivă pentru investitorii străini. Urmare a creșterii rapide și substanțiale a investițiilor din statele UE și SUA (până la 9-12 mld dolari) România a devenit țara cu cel mai mare PIB din regiune (egal cu cca. 200, 0 mld. dolari) devansând nu doar Ucraina, dar și Grecia. Concomitent ea a reușit să diminueze cu 24 p.p. timp de un deceniu decalajul său dintre PIB-ul per/capita față de media curentă.

Un succes semnificativ constă în faptul, că în trimestrul II, 2018 s-a realizat un salariu mediu pe economie de aproape 1000 dol./lună, ceea ce reprezintă un important reper socio-economic: pe de o parte s-a redus simțitor numărul celor cu intenții de a pleca la muncă în alte state, iar pe de altă parte crește numărul românilor, care doresc să revină definitiv în patrie.

În ultimii ani România are cele mai mari ritmuri de creștere economică din UE, este principalul partener comercial al Republicii Moldova.

CUVINTE CHEIE. *Comerț exterior, creștere economică, dezvoltare, investiții, PIB.*

Potrivit ultimului recensământ general (a.2011) populația României a constituit 20, 12 mil. loc. Comparativ cu datele precedentelor două recensăminte, realizate aproximativ o dată la 10 ani, se poate constata o tendință clară de diminuare a numărului populației: în a.1992 – 22, 81 mil. și în a.2001 – 21, 70 mil. Această scădere este legată, cel puțin, de următorii factori: pe de o parte, regimul comunist dur (în totalitate de import forțat)¹, existent până la reformele radicale efectuate în prima lor fază (ultimul deceniu al sec. XX) cu mai multor dificultăți și, pe de alta, de liberalizarea frontierelor după revoluția anticomunistă din decembrie 1989, petrecută cu multiple jertve umane. Majoritatea absolută a populației, 88, 9%, o constituie cetățenii de etnie română. Peste 9/10 din populație sunt creștini: BOR fiind una dintre cele mai mari bisericii ortodoxe, dacă nu chiar cea mai mare (ca număr de **credincioși reali**). Spre deosebire alte spații estice dominate timp de câteva decenii de totalitarism în România în perioada comunistă

nu au fost distruse bisericile, mănăstirile etc. (pentru informații comunicăm, că în FR în perioada comunistă au fost distruse peste 76, 0 mii de biserici, mănăstiri și alte edificii de cult etc.; (<http://xn--80afce4b.xn--p1ai/skolko-ikak-zakryvalos-cerkvej-v-sssr/>)¹). Cea mai numeroasă minoritate națională este maghiara – 1, 23 mil. sau 6, 1% din totalul populației. (Până la cel de-al Doilea Război Mondial, potrivit recensământului general din 1930, în România Regală o minoritate importantă constituia cea evrească – cca. 800, 0 mii loc., una dintre cele mai numeroase din Europa și din lume¹). În afară României locuiesc un număr semnificativ de cetățeni/ etnici români. Numărul românilor respectivi, părinții sau bunicii cărora s-au născut în România, constituie cca. 12, 0 mil. persoane¹.

România ocupă primul loc în UE după cota persoanelor (94, 7%), care dețin locuință proprie; este caracterizată ca o țară cu un nivel înalt de cultură și dezvoltare a învățământului (în 1930 ocupa locul 11 în lume la capitolul știință de carte, cu mult devansând majoritatea

vecinilor săi): limba engleză posedă peste 5, 0 mil. persoane, franceză – cca. 4, 5 mil., germană, spaniolă sau italiană posedă între 1 și 2, 0 mil. loc.¹

Capitala țării – București, 1, 9 mil. loc. (cu suburzii – 2, 2 mil. loc.). Noua Constituție a fost adoptată la 8 decembrie 1991. În 2003 a fost efectuat un Referendum Național, prin care au fost introduse 79 de amendamente. Parlamentul constă din două camere: în Senat sunt 137 membri, în Camera Deputaților – 314 membrii. Ședințele au loc în cea mai mare clădire civilă din lume – Palatul Republicii. Fiecare cameră este aleasă pentru 4 ani, președintele țării – pe 5 ani.

Până la 1989 România era cunoscută prin faptul, că a fost singura țară din ex-lagărul socialist, care a reușit în totalitate să restituie (martie 1989) toate datoriile sale externe, o parte din care chiar înainte de termen. Deși trebuie recunoscut faptul, că aceasta s-a produs cu mari eforturi a întregului popor, inclusiv din contul reducerii simțitoare a consumului intern, diminuării nivelului de viață a populației.

În perioada 1975 până în martie 1989 România a rambursat o datorie externă de 21, 0 mld. dol., din care dobânzile au reprezentat 7, 0 mld. dol. (Bistriceanu Gh. *Lexicon de finanțe, bănci, asigurări*. Vol. II, pag. 8)¹. În timpul de față (2018) România are unul dintre cele mai reduse solduri ale datoriei externe raportate la PIB din UE, cca. 36-37%. România este una din puținele țări ale Europei asigurate în totalitate cu resurse energetice (petrolul românesc și produsele petroliere erau și sunt cunoscute în lume **de mai mult de un secol, iar până în 1989 România era al treilea producător și al doilea exportator din lume de echipament petrolier**). Ba chiar mai mult, este exportator net de energie; **deține cele mai mari rezerve de aur din Europa**, dispune de resurse semnificative de soluri fertile, sare, resurse de apă, inclusiv ape termale leucitoare, de material lemnos, de materiale de construcții etc. România este singura țară din Europa, posibil și din lume, vecinii istorici ai căreia sunt popoare venite de pe alte meleaguri, stabilite pe fostele moșii ale autohtonilor¹, străbunilor noștri.

După aderarea (1 ianuarie 2007) României la UE, eveniment apreciat ca fiind al doilea ca importanță după actul Marii Uniri de la 1918, economia României s-a dezvoltat ascendent. (Cota cetățenilor României, care s-au pronunțat pentru aderare la UE, a fost una dintre cele mai mari, comparativ cu alte state din Europa Centrală și de Est/ ECE, 80%). Ritmurile de dezvoltare ale economiei au fost mai înalte, decât ale vecinilor, precum și ale majorității statelor UE. Drept urmare, pe parcursul unui deceniu de dezvoltare România a reușit să reducă cu 24 puncte procentuale decalajul dintre nivelul său de dezvoltare și cel mediu european, mai mult decât oricare alt stat. În 2017 mărimea PIB per capita a constituit 63% față de media UE (<http://cursdeguvernare.ro>). Respectiv, țara a realizat și cel mai mare PIB absolut din regiune (2017) – 187, 43 mld. euro. Acest indicator la alți vecini mai importanți constituie (mld. euro): Grecia – 177, 73; Ungaria – 123, 40; Bulgaria – 50, 43; Serbia – 36, 80; Moldova – 6, 12; Ucraina (2016) – 84, 26 etc. (datasmacro.com). Menționăm, că Grecia este țara cu enorme datorii publice, acestea constituind cca. 180-190% din PIB („locul” doi în lume).

O sursă importantă de dezvoltare susținută a economiei țării constituie investițiile străine/ IS. Creșterea palpantă a acestora poate fi identificată încă cu câțiva ani înainte de aderare¹. La sfârșitul a.2016 (potrivit *World Investment Report, 2017*) volumul total al IS a constituit 71, 804 mld. dol. sau peste 3100 dol. per capita. Cei mai activi s-au dovedit a fi investorii europeni (% din total): Olanda (25, 0), Austria (14, 2), Germania (12, 4), Cipru (6, 4), Franța (6, 7), Italia (5, 2), Luxemburg (4, 2), Suedia (3, 5), Grecia (2, 7), precum și SUA (2, 5). Cei mai mari beneficiari ai IS sunt companiile:

Grupul austriac OMN a investit în „SNP Petrom” câteva mld. euro. Drept urmare, compania a reușit-o cifră de afaceri de cca. 5 mld. euro; „KazMunayGaz”, precum și grupul chinez „CEFC” au investit în compania „Rompetrol” cca. 3, 0 mld. euro. Cifra anuală de afaceri a companiei a atins volumul de 4, 0 mld. euro; Uzina de

automobile „Dacia”, în care gigantul francez „Renault” a investit 2, 5 mld. euro, a realizat o cifră de afaceri de cca. 5, 0 mld. euro (2016); Companiile de desfacere Carrefour, Kaufland, Metro, Mega Image au investit câte 1 mld. euro, drept consecințe fiecare a realizat o cifră de afaceri de cca. 1 mld. euro; cel mai mare producător de anvelope, precum și a componentelor electronice „Continental” a investit în România 1, 2 mld. euro, iar drept urmare cifra anuală de afaceri a ajuns la 2, 0 mld. euro, asigurând peste 18, 0 mii de locuri de muncă bine remunerate, inclusiv 500 loc. ingineresti [2]. Investițiile străine anuale au crescut substanțial în anii premergători și în primii ani după aderare până la un volum de 9-12, 0 mld. dol.

În anul aderării la UE România și Bulgaria erau considerate cele mai corupte din comunitate. Eforturile depuse de România în sensul reducerii corupției i-a permis nu doar să obțină rezultate remarcabile economice, dar și să devină un exemplu regional pozitiv de luptă cu corupția. În ultimii doi ani au fost intentate peste 1000 de dosare, în care figurau conducători de rang înalt, inclusiv miniștri, deputați, conducători de departamente, de județe etc., dintre care cca. 250 au fost condamnați la diferiți termeni de detenție¹. Prin intermediul diferitor programe de dezvoltare România beneficiază anual (net) cca. 2, 5-3, 0 mld. euro din fondurile europene [3]. În primul rând trebuie să menționăm, că de un sprijin palpant se bucură agricultorii. Aceștia beneficiază anual din fondurile europene între 50 și 500 euro la hectar în funcție de cultură și zonă geografică. Finanțările în cauză au permis ca fermierii români să obțină rezultate semnificative în domeniu atât în sensul veniturilor proprii, cât și a creșterii volumului producției.

Succesele economice, inclusiv rezultatele palpabile în lupta cu corupția i-au permis țării într-un timp scurt să asigure creșteri semnificative a veniturilor bănești și a nivelului de viață a populației. De exemplu, salariul minim a crescut de la 1450 RON în ianuarie 2016 la 1900 RON (sau echivalentul a cca. 8500 LMD, 1 dol. ≈ 4, 1-4, 2 RON) în ianuarie 2018, adică este cu cca. 1/3 mai

mare, decât salariul mediu pe economie din R.Moldova (!) sau de cca. 6-7 ori superior salariului minim bugetar de la noi. În 2017 România a avut cea mai mare creștere a salariului (19%) din UE [4]. Majorarea substanțială a salariului minim, alături de altele, este o metodă sigură, eficientă de diminuare rapidă a economiei tenebre/ neînregistrate și de creștere a veniturilor bugetare¹. De asemenea un salariu minim decent permite valorificarea eficientă și cât mai deplină a potențialului uman și intelectual societății, creșterea rolului stimulatoriu al salariului ca sursă principală de venit, diminuarea unor alocări nestimulatorii, precum și soluționarea unor probleme sociale. Salariul mediu brut în România constituie, potrivit estimărilor noastre (sf. tr.II 2018) cca. 860-880 euro și este substanțial mai mare, decât în Ucraina (cca. 230 euro), R.Moldova (cca. 280 euro), FR (550 euro)¹, precum și în Bulgaria sau Serbia etc. În mod deosebit au fost majorate salariile medicilor. Din martie a.c. acestea au crescut până la 2, 0-3, 0 mii euro/ echivalentul a 40, 0-60, 0 mii LMD în funcție de mai multe criterii calificaționale¹. Această decizie a avut drept scop stoparea emigrării medicilor români în alte state. În a.c. se prevăd și alte majorări de venituri ale populației (salariile minime, pensiile, alocările pentru copii etc.). De asemenea, au avut loc și alte majorări de venituri ale populației (pensii, alocări pentru copii etc.). Potrivit unor studii efectuate cu 3 ani în urmă, acest nivel de salarizare (echivalentul a cca. 1000 dol./ lună) reprezintă un important „prag psihologic”. În primul rând, la atingerea acestui prag este descurajată în proporție determinantă emigrarea forței de muncă; într-al doilea rând, nivelul menționat de salarizare, în principiu bun pentru orice țară, este un stimulent real pentru reîntoarcerea în România a mai multor cetățeni, plecați în străinătate mai înainte, când salariile erau de 2-3 ori mai mici. Așadar, anul centenarului Marii Uniri ar putea servi drept început al reîntoarcerii lor acasă. În acest context menționăm, că potrivit unui studiu specializat efectuat în martie 2018 [5], moldovenii care lucrau legal în FR câștigau lunar 35, 3 mii rub.

(477 euro), iar cei care activau ilegal – 33, 2 mii rub. (449 euro). Deci și România din acest punct de vedere, al veniturilor, a devenit deja mai atractivă pentru românii basarabeni. După anul 2007 tot mai mulți dintre aceștia se stabilesc cu traiul în partea dreaptă a Prutului.

Menționăm, că nivelul prețurilor la majoritatea produselor în România este comparabil sau chiar inferior celui din R.Moldova. Nivelul relativ al prețurilor în România este cu cca. 40% mai jos, decât cel mediu european. Aceasta înseamnă, că puterea reală de cumpărare a monedei euro în România este mai mare (cu peste 65%), decât în majoritatea statelor UE (cu excepția Bulgariei).

România este unul dintre cele mai democratice state din lume în partea, ce ține de drepturile minorităților naționale. Președinte al României este Klaus Iohannis, de etnie germană. Anterior dânsul pe parcursul a mai multor ani a exercitat funcția de primar al municipiului Sibiu, oraș care a fost numit capitală culturală europeană (2007). Specificăm, că cota etnicilor germani și Sibiu este una nesemnificativă (de doar câteva procente).

Menționăm, că minoritatea germană în România constituie cca. 40-45, 0 mii persoane. (În 1930, conform recensământului general al populației, minoritatea germană din România constituia cca. 745, 0 mii persoane). Deci, președintele țării efectiv a fost ales (în 2014) de milioane de etnici români (în calitate de contracandidat președintele l-a avut pe premierul de atunci Victor Ponta, român de etnie). Este singurul caz din Europa, unde președinte este un reprezentant al minorităților naționale.

Potrivit legislației, în Parlament sunt reprezentanți ai tuturor minorităților naționale – 17 la număr, indiferent de numărul populațiilor respective, inclusiv minoritățile armeană, greacă, ruteană, croată, sârbă, bulgară, slovacă, germană, italiană, turcă, lipovenească (rusă de stil vechi), poloneză, ucraineană, macedoniană, albaneză, țigănească. Efectiv România este singura țară din lume, în care pe larg sunt reprezentate minoritățile, numărul majorității cărora constituie doar 5-25, 0 mii persoane (!).

Minoritatea maghiară, cea mai numeroasă, în perioada de după decembrie 1989 a avut în parlament (Camera Deputaților și Senat) peste 100 de reprezentanți. Pe larg aceștia au fost reprezentați și în Guvern etc.

Economia României este una deschisă. Comerțul exterior al României evoluează în mod dinamic. În 2017 el a constituit 138, 24 mld. euro (creștere față de anul precedent de 10, 8%), balanța comercială însă este negativă și constituie 6, 4% din PIB. Peste $\frac{3}{4}$ din comerțul exterior revine statelor UE. Trebuie menționat faptul, că nivelul înalt de integrare comercială europeană cu mult mai înalt, decât alte state din ECE, România realizase încă înainte de aderarea propriu-zisă la UE. Principalii parteneri comerciali actualmente sunt (% din volumul exportului-importului): Germania – 20, 0-23, 0; Italia – 10, 0-11, 0; Franța – 5, 0-7, 0. Rezervele valutare sunt suficiente (5-6 luni de import) pentru finanțarea deficitului comercial și menținerea unui curs valutar stabil pe termen lung.

România este stat membru la majoritatea structurilor internaționale și europene: la ONU din 1955, la FMI și BIRD din 1972, la OMC – din 1995, la Consiliul Europei – din 1993, la BERD – din 1991. Din 2 aprilie 2004 este membră NATO (alianța de apărare colectivă), iar din 1 ianuarie 2007 – membră UE cu reprezentare largă în structurile europene (peste 800 specialiști – economiști, juriști, informaticieni, traducători etc. bine remunerați). În calitate de stat membru NATO, potrivit statutului acestei organizații, precum și cerințelor noului președinte american, România din 2017 cheltuiește 2% din PIB (cca. 4, 0 mld. dol.) pentru apărare.

Spre deosebire de R.Moldova în România de cca. un deceniu sumele garantate ale depozitelor populației constituie 100.000 euro. Aceasta înseamnă ca de fapt depunerile bănești sunt asigurate în proporție de „100 la 100”. Pentru informare comunicăm, că în R.Moldova garanțiile în cauză constituie doar 300 euro.

Pentru agenții economici din R.Moldova România reprezintă un interes deosebit. Aceasta se explică prin următoarele. În primul rând, deja de câțiva

ani România este principalul partener comercial, inclusiv pentru Regiunea Nistreană. Potrivit Balanței de Plăți (elaborate de BNR) în 2017 exportul în România a constituit 678, 4 mil. dol. (1/4 din exportul înregistrat al RM), iar importul din România – 1061, 7 mil. dol. (comerțul exterior cu FR este cu cca. 2/5 mai mic). Pentru România însă relațiile comerciale cu R.Moldova nu sunt atât de importante, fiindcă ele constituie doar 0, 25-0, 30% din circuitul ei extern.

România este principalul creditor extern. De ex., în anii 2015-2017 Guvernul României a acordat R.Moldova un credit de 150, 0 mil. euro. Dacă ținem cont de faptul, că după liberalizarea prețurilor din 2 ianuarie 1992 Balanța comercială a R.Moldova este anual negativă (în ultimii ani deficitul constituie 2, 0-2, 5 mld. dol., iar raportul dintre export și import este de cca. 1:2), atunci ne devine mai clar faptul, că fondurile în cauză sunt necesare pentru menținerea unui curs valutar relativ stabil, precum și pentru formarea rezervelor valutare suficiente, menținerea unei rate a dobânzii relativ joase (inferioare celor din Ucraina sau FR).

În a.2011 România a acordat R.Moldova un împrumut nerambursabil de 100, 0 mil. euro. Cu ajutorul acestor fonduri au fost reparate/ modernizate/ reechipate peste 1000 de grădinițe din toate raioanele republicii. (Amintim, că creditul de urgență acordat de România încă în 1999 pentru achiziționarea energiei electrice în valoare de 19, 0 mil. dol. așa și nu a mai fost restituit de către R.Moldova). Compania românească EuroTransGaz în perioada 2018/19 se va preocupa de construcția conductei de gaz Ungheni-Chișinău (120 km, cu capacitatea anuală de 1, 5 mld. m³). Investițiile vor constitui 93, 0 mil. euro.

Anual România acordă până la 5000 de burse pentru tinerii basarabeni. Aceștia beneficiază de manuale și studii gratuite, locuri în cămine, precum și burse lunare de 65 euro (comparabile cu pensia medie din Basarabia). Aici trebuie să mai adăugăm, că diplomele de absolvire a instituțiilor de învățământ românești sunt recunoscute în UE.

Românii basarabeni beneficiază și de pașapoarte românești. (Până în prezent au reușit să redobândească cetățenia română cca. 1 mil. de basarabeni, inclusiv cca. 70 de membri ai Parlamentului, aleși în 2014). Pașaportul românesc permite efectuarea călătoriilor fără de vize în peste 100 țări ale lumii, precum și activitate legală în statele UE. Acest ultim drept „convertit” în cifre înseamnă anual venituri bănești de până la 1 mld. euro. Intrările respective de valută, precum și de bunuri (autovehicule, îmbrăcăminte, încălțăminte, produse alimentare, diferit echipament etc.) sunt strict necesare societății moldovenești. De ex., preponderent din țările UE în R.Moldova au fost achiziționate/ aduse în ultimele 2 decenii peste 500.000 de automobile de diferite tipuri. Activitatea în unele țări UE de asemenea permit cetățenilor noștri să beneficieze și de pensii respective (cu statele cu care deja au fost semnate acorduri – Italia, Germania etc.) și/sau îndemnizații de șomaj, superioare salariului mediu din R.Moldova. Pentru a.c. ritmurile estimate de dezvoltare ale economiei României vor fi cele mai mari din UE.

Despre consecințele benefice (pentru locuitorii R.Moldova) ale reunirii Basarabiei cu România. În ședința sa festivă din 27 martie 2018 Parlamentul României a adoptat o decizie, prin care Patria-mamă este gata să îmbrățișeze Basarabia, dacă aceasta dorește. Mai menționăm, că legislativul de la București a luat o decizie, potrivit căreia în a.2019 se va petrece un Referendum național, având posibila reunire drept subiect principal. Reunirea firească, pașnică, benevolă (pe cale parlamentară) și cât mai rapidă posibilă a R.Moldova cu România ar avea multiple și rapide consecințe favorabile pentru întreaga populație a Basarabiei, indiferent de vârstă, stare socială, apartenență etnică, religie etc.¹. Unele consecințe favorabile vor avea un efect chiar imediat, începând cu „a două zi” după reintegrare, altele – cu o nesemnificativă „întârziere”, pe măsura soluționării adecvate a „problemelor tehnice”, juridice etc. aferente fiecărei chestiuni, precum și a identificării fondurilor necesare.

1. Redobândirea cetățeniei române

pentru toți, cei care s-au născut și au locuit în România întregită până la 28 iunie 1940 și urmașii acestora, precum și dobândirea cetățeniei pentru cei, care au venit pe aceste meleaguri după cel de-al Doilea Război Mondial (după înstrăinarea forțată a acestui spațiu). Nu este exclus ca anumite persoane, care acum locuiesc în R.Moldova, din considerente personale (culturale, științifice, religioase, de business, morale, de rudenie etc.) după reunire să emigreze în țările lor de origine (în primul rând în FR și Ucraina) sau în alte state. Însă cetățenia română înseamnă un statut european și internațional înalt. Ea, după cum se știe, permite călătorii fără vize în peste 100 state ale lumii, precum și lucru legal în statele UE și alte zone. Lucrul legal înseamnă nu doar salarii/ venituri mai mari, dar și statut social (asigurare/ protecție socială) sporit, inclusiv dreptul de a beneficia de pensie europeană, cu mult (de zeci de ori) superioară celei moldovenești (media cărora e acum de 65-70 euro lunar).

2. Cetățenii României au drepturi substanțial mai sporite comparativ cu cei ai R.Moldova. În primul rând, ei pot fi aleși în calitate de deputați în Parlamentul European, cu toate consecințele respective favorabile (de a influența politicile europene etc.). Toate persoanele care cu adevărat au capacități reale, palpabile intelectuale, politice, administrative, manageriale, științifice, diplomatice, lingvistice, cultural-artistice etc. vor avea posibilități extinse de a se manifesta și de a fi apreciate la nivel european, dar și internațional. Afară de aceasta în viitorul Parlament al României reîntregite, unde ar putea activa cca. 50-70 deputați din partea actualei R.Moldova politicienii de asemenea vor avea posibilități semnificativ mai înalte comparativ cu actualele posibilități ale unui parlamentar de la Chișinău.

3. O bună parte din basarabeni (câteva sute) vor putea activa în structurile UE și alte structuri europene și internaționale la care România este parte (bănci, companii, agenții, asociații, fonduri, corporații, uniuni, comisii etc.) bine remunerate. Actualmente din partea României la Bruxelles activează peste 800 de specialiști români (economiști, juriști,

informaticieni, traducători, finanțiști, diplomați, diferiți consilieri etc.), cunoscători ai limbilor materne europene (în primul rând engleză și franceză, dar și germană). Toți aceștia sunt bine plătiți (cu până la 50-100, 0 mii euro anual) în mod legal și transparent.

4. A locui în România înseamnă a fi în siguranță. Începând cu a.2004 ea este țară membră NATO, alianță internațională militară, de apărare colectivă. A fi în siguranță, afară de altele, înseamnă a fi atractiv pentru investiții străine, aceasta înseamnând locuri de muncă bine remunerate, salarii sporite, vânzări garantate de produse și servicii, previzibilitate etc., deci creștere durabilă și eficientă a economiei. Cei cca. 27 de ani „de independență” au arătat, că R.Moldova de fapt este o sursă de instabilitate (economică, politică, cu exod masiv al populației/ forței de muncă etc.) și prezintă un pericol pentru această parte a Europei.

5. Fermierii moldoveni/ basarabeni vor putea beneficia de sprijin financiar european pentru dezvoltarea unei agriculturi eficiente și durabile. Câteva exemple. În România acum subvențiile încep de la 180 euro/ ha; subvențiile pentru 1 ha de livadă constituie 384 euro; pentru fiecare animal de carne subvențiile ajung până la 480 euro; pentru fiecare bovină de lapte – 442 euro; pentru fiecare tonă de lapte – 24 euro; pentru fiecare hectar de sere – 3000 euro; pentru fiecare hectar plantat cu cartofi timpurii și semitimpurii – 2291 euro; pentru fiecare hectar de tomate crescute la câmp și date spre industrializare – 7128 euro etc. Se acordă subvenții semnificative (de zeci de mii de euro) pentru achiziții de mașini și utilaje agricole.

6. Fiindcă România și alte state UE actualmente reprezintă principalele piețe de desfacere a produselor moldovenești (peste 3/5) reintegrarea politică a neamului nostru, cel mai vechi din Europa, ar însemna practic dispariția în măsură determinantă a problemei vânzării/ comercializării bunurilor fabricate acum la noi. Economiiile actualei României și a Basarabiei sunt, în mare măsură, complementare. Respectiv garantarea vânzărilor ar însemna beneficii (profituri, locuri

suplimentare de muncă decent remunerată, reducere a pierderilor naturale, plata impozitelor aferente, încasări bugetare sporite etc.) pentru entitățile din Basarabia. Aceste efecte importante ar fi imediate. Reamintim, că piața UE este constituită din peste 550 mil. consumatori. Evident, că toate acestea nu ar însemna o rupere artificială a relațiilor cu țările din est.

7. Reunirea efectiv va însemna aderarea la UE. În primul rând, aceasta va însemna aplicarea legislației europene. Documentele UE reprezintă în sistem de peste 90, 0 mii de acte (în volum fizic câteva vagoane), care vor fi obținute gratuit și imediat: în România ele deja există și se aplică de peste un deceniu. Amintim, că în aprilie 2005 Parlamentul R.Moldova în unanimitate, cu 101 voturi, a decis orientarea noastră europeană, iar reunirea ar fi cea mai scurtă cale de integrare în UE.

8. Aplicarea normelor UE pentru românii basarabeni va mai însemna garanții aproape totale pentru depozitele bancare ale cetățenilor. Dacă actualmente în R.Moldova garanțiile în cauză constituie doar cca. 300 euro (6000 LMD) pentru un deponent, atunci în România această suma constituie 100, 0 mii euro. Adică efectiv ar fi garantate în proporții aproape „100 la 100” depunerile bănești ale populației! Respectiv ar spori substanțial depunerile ca sursă de investiție bancară. Drept urmare se vor reduce dobânzile bancare, respectiv vor spori investițiile interne, inclusiv pe termen lung.

9. Normele juridice UE, dar și economice vor mai însemna diminuarea semnificativă a criminalității. Studiile efectuate până în prezent arată, că una din principalele cauze a crimelor economice din R.Moldova reprezintă veniturile (salariile, pensiile, indemnizațiile etc.) mizerabile ale populației, venituri ce pentru mulți nu permit nici măcar supraviețuirea. Sute de mii de cetățeni actualmente au venituri sub nivelul „coșului minim” oficial de consum.

10. Creșterea investițiilor și aplicarea legislației UE/ României va conduce într-un termen relativ scurt la sporirea accelerată a veniturilor garantate și puterea de cumpărare

a populației: salariile medii – de la cca. 5700/6100 LMD în RM (2017/ 2018) la cca. 18, 0-19, 0 mii LMD (peste 1000 dol.); pensiile medii – de la 70 euro în 2017 la pensii de 3-3, 5 ori mai mari (250-270 euro) etc. (Până la sfârșitul a.c. se prevăd alte majorări ale veniturilor legale ale populației). Menționăm, că prețurile medii în actuala Românie (constituie cca. 60% din nivelul prețurilor medii din UE) sunt comparabile cu cele din Basarabia, iar la multe produse (carne, salamuri, apă minerală etc.) sunt chiar mai mici. Urmare a eventualei dispariții a vamelor de la Prut vor dispărea și taxele vamale la produsele, ce acum se importă din UE (de ex., la automobile etc.), respectiv prețurile de achiziție se vor reduce semnificativ.

11. În actuala Românie există un deficit al forței de muncă. Tinerii disponibili din Basarabia ar putea beneficia de aceasta fără să plece la mare depărtare de locurile lor natale: cel mai îndepărtat loc al României de azi (față de Chișinău) este mai aproape, decât cel mai apropiat loc al FR (de ex., reg. Breansk). Nu există problema integrării baștinașilor basarabeni în spațiul cultural românesc. Dacă mai ținem cont de faptul, că până în Rusia oricum vor rămâne două vămi, iar cea de la Prut va dispărea, atunci diferența de „timp”, legată de călătoriile în cadrul României sau spre FR, va fi încă mai mare (în favoarea spațiului românesc)¹.

12. Educația românească este cu mult mai performantă și fără mită (urmare a salariilor semnificativ mai mari ale cadrelor didactice din România – de 3-5 ori). Respectiv, tinerii capabili ar putea să studieze la alegere proprie în orice instituție de învățământ din întreaga Românie. Dat fiind faptul, ca studiile din România sunt recunoscute reciproc și în alte state europene, tinerii ar putea aplica pe larg mobilitatea studiilor etc., corespunzător se vor putea aranja la locuri de muncă, dacă vor dori, în întreg spațiul european.

13. Dacă ținem cont de faptul, că România este una din puținele state europene asigurate în totalitate cu resurse energetice (are un export net de energie), iar Basarabia tradițional suportă un deficit semnificativ (de

95-97% din consum), atunci ajungem la concluzia, că acest deficit în totalitate și pe termen lung va fi asigurat din contul actualei României. Nu va fi nevoie de a.n. tratative cu numeroase cedări, unele chiar absolut nejudicioase (cedarea la prețuri de nimic a unor întreprinderi către FR în contul datoriilor externe, cedări secrete de bucăți de teritoriu, cedări a rețelelor de gaze aflate la balanțele primariilor și edificate din contul cetățenilor, cedări a anumitor posturi importante administrative către diferite persoane necalificate, promovate din exterior etc.).

14. R.Moldova este spațiul european cu cea mai proastă asigurare a populației cu apă potabilă. Peste 9/10 din fântânile de la sate conțin apă dăunătoare sănătății (cu un conținut sporit de nitrați, metale grele etc.). Drept urmare numărul bolnavilor de rinichi, ficat, alte boli interne etc. este semnificativ și în continuă creștere. Respectiv durata vieții este de doar 68 ani la bărbați și 70 – la femei (cea mai scurtă din Europa). Actuala Românie are un grad sporit de aprovizionare cu apă potabilă (dar și cu ape termale lecuitoare). Ținând cont de caracterul vital al apei pentru viață umană (dar și pentru sănătatea faunei și florei), reintegrarea spațiului românesc ar contribui la diminuarea treptată a numărului bolnavilor respectivi în spațiul basarabean, la creșterea duratei de viață. Ar

putea fi eficient utilizat potențialul râului Prut, precum și arealul respectiv. (Cândva acesta era considerat ca fiind cel mai curat din Europa). În anumite condiții râul Prut ar putea deveni navigabil.

15. R.Moldova nu dispune de material lemnos (pentru industria mobilei, materialelor de construcții, industria vinului etc.). Pe de altă parte, Carpații românești sunt acoperiți cu diferite specii de copaci.

16. Cele menționate ar conduce în mod firesc la revitalizarea și repopularea localităților basarabene, urmare a reîntoarcerii acasă a mai multor sute de mii de băștinași de-ai noștri.

BIBLIOGRAFIE

1. „Vocea poporului” din 30 iulie 2008
2. P.G. Peiu. „Se mai poate face astăzi unirea”, 2018.
3. „Economistul” nr. 24/274, 2016.
4. „Экономическое обозрение”, 8.05.2018, p. 8.
5. „Экономическое обозрение”, 18.05.2018, p. 8.
6. Anuarele statistice ale României pentru anii 2016-2017. INSE, București.

Publicat în „Materialele Conferinței USM” din 2-3 noiembrie 2018

